Lietas Nr. A420401113
Lietas arhīva Nr. AA43-0235-16/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2016. gada 29.janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente I. Amona, tiesneses S. Gintere un L. Konošonoka

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Valmieras cietuma faktisko rīcību, personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 16. jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam /pers. B/, atrodoties ieslodzījumā Valmieras cietumā, 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī tika piešķirtas īslaicīgās satikšanās.

/pers. B/ vērsās cietuma administrācijā ar vairākiem iesniegumiem, norādot, ka šo satikšanos laikā starp viņu un apmeklētājiem bija stikla siena. Satikšanās notika, izmantojot telefonu, un cietuma darbinieka klātbūtnē. Reizēs, kad pie pieteicēja atnāca vairāki apmeklētāji (divi draugi vai māsa ar meitu un pieteicēja dēlu), apmeklētājiem bija tikai viena telefona klausule. Tādējādi pieteicējs nevarēja justies brīvi un atklāti, apskaut draugus un radiniekus. Vienas klausules nodrošināšana visiem apmeklētājiem traucēja satikšanās norisi.

Valmieras cietuma administrācija pieteicējam atbildēja, ka īslaicīgās satikšanās nenotiek cietuma darbinieka klātbūtnē, savukārt norobežošana ar stiklu neierobežo tiesības uz privāto dzīvi. Arī Ieslodzījuma vietu pārvalde atzina, ka nav noticis pieteicēja tiesību ierobežojums, kā arī atteica atlīdzināt morālo kaitējumu.

[2] /pers. B/ iesniedza tiesā pieteikumus par Valmieras cietuma faktisko rīcību un personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteicējs norāda turpmāk minēto.

[2.1] 2012. gada 20. decembrī un 2013. gada 12. martā satikšanās laikā, kas notika caur stikla sienu un cietuma administrācijas klātbūtnē, pieteicējam bija jāpacieš pazemojumi, paaugstināts sasprindzinājums un neticība saviem spēkiem, par to nosakāms Ls 1000 atlīdzinājums.

[2.2] 2013. gada 21. maija tikšanās ar /pers. E/ notika, iejaucoties pieteicēja privātajā dzīvē, jo notika caur stikla sienu un cietuma administrācijas klātbūtnē. Pieteicējs nevarēja justies brīvi, atklāti un apskaut draugu. Tādējādi iestāde apliecināja visatļautību. Par to nosakāms Ls 3000 atlīdzinājums.

[2.3] 2013. gada 18. jūnija tikšanās ar paziņām notika, pārkāpjot pieteicēja cilvēktiesības, jo notika caur stikla sienu, cietuma administrācijas klātbūtnē un ar vienu klausuli. Pēc tikšanās pieteicējs lūdza cietuma administrāciju paskaidrot, kāpēc tikšanās notika šādos apstākļos. Pieteicējs saņēma formālu atbildi, tāpēc viņš sūdzējās Ieslodzījuma vietu pārvaldē. Tā nesaskatīja pieteicēja tiesību aizskārumu, atbildēja diskriminējošā formā, vēršot uzmanību, ka pieteicēju apmeklēja bijušie ieslodzītie.

Pieteicēju var apciemot jebkurš, kas vēlas. Pieteicējs ieslodzījumā atrodas jau vairāk kā desmit gadus, līdz ar to viņa draugi un paziņas ir tikai ieslodzītie. Latvijas sodu sistēma dara visu, lai pieteicējs zaudētu saikni ar brīvību, pazaudētu centienus laboties un mainīties, tādēļ pieteicējs jūtas pazemots, nicināts un aizkaitināts. Pieteicējam rodas pasivitāte un tieksme uz pašnāvību, jo šāda sodu sistēma noved pie destruktīvas domāšanas un neticības saviem spēkiem iekļauties sabiedrībā un normāli dzīvot. Pieteicējam nodarīts morālais un personīgais kaitējums.

[2.4] 2013. gada 3. oktobrī pieteicējam tika piešķirta īslaicīga satikšanās ar dēlu, māsu un māsas meitu. Satikšanās notika caur stikla sienu, cietuma administrācijas klātbūtnē, ar vienu klausuli. Apmeklētājiem tika atņemtas personīgās mantas, tas bērnos radīja neizpratni un pārdzīvojumus. Pārkāptas pieteicēja cilvēktiesības, jo viņš tika pazemots māsas un bērnu priekšā. Minētie apstākļi neļauj pieteicējam gulēt un izraisa saspringumu. Pieteicēja ģimene ir uz iziršanas robežas. Tādā veidā pieteicējam nodarīts 4269 *euro* morālais kaitējums.

[2.5] Nav saprotams, kāpēc Ieslodzījuma vietu pārvalde norāda, ka visos cietumos satikšanās notiek caur stikla sienu un cietuma administrācijas klātbūtnē. Daugavgrīvas cietumā un Liepājas cietumā tā nav.

[2.6] Valmieras cietums un Ieslodzījuma vietu pārvalde pārkāpa Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 32., 89., 90., 91. un 96. pantu. Nav ņemtas vērā Satversmes tiesas 2009. gada 23. aprīļa spriedumā lietā Nr. 2008-42-01 un Administratīvās rajona tiesas spriedumā lietā Nr. A420398912 paustās atziņas.

[3] Valmieras cietums paskaidrojumos pieteikumu neatzīst un norāda turpmāk minēto.

[3.1] Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. panta pirmo daļu ar brīvības atņemšanu notiesātajiem Latvijas Sodu izpildes kodeksa noteiktajā kārtībā un apjomā ir iespējas satikties ar radiniekiem un citām personām bez brīvības atņemšanas iestādes pārstāvja klātbūtnes: īslaicīgi – uz laiku no vienas līdz divām stundām, lai veicinātu sociāli lietderīgu saikņu saglabāšanu un atjaunošanu.

Pieteicēja lietas faktiskie apstākļi atšķiras no viņa norādītās administratīvās lietas Nr. A420398912 apstākļiem, kurā ieslodzītais uzskata, ka pārkāptas viņa tiesības uz ģimenes dzīvi. Konkrētajā gadījumā pieteicējs tikās ar draugiem /pers. G/, /pers. E/ un /pers. H/, kas nevarēja aizskart pieteicēja tiesības uz ģimeni.

[3.2] Satversmes tiesas 2009. gada 23. aprīļa spriedumā lietā Nr. 2008-42-01 paustas atziņas par īslaicīgas satikšanās piešķiršanu apcietinātām personām.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma normas attiecināmas tikai uz personām, kurām piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums. Savukārt atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa 1. pantam tas reglamentē Krimināllikumā paredzēto krimināls odu izpildes noteikumus un kārtību. Tātad Latvijas Sodu izpildes kodekss piemērojams attiecībā uz personām, kurām piemērots krimināls ods. Ievērojot minēto, attiecībā uz pieteicēju kā notiesāto personu ir piemērojamas Latvijas Sodu izpildes kodeksa normas.

[3.3] Lai nodrošinātu notiesāto personu uzraudzību, Valmieras cietuma satikšanās telpā ir ierīkota dienesta telpa ar stikla sienām, kas ļauj notiesātās personas periodiski vizuāli novērot, šajā laikā ieslodzīto sarunas nav dzirdamas. Sarunu saturs tikšanās laikā tiek kontrolēts tikai izņēmuma gadījumos, ja no Drošības daļas tiek saņemti attiecīgie norādījumi, kas pamatoti ar operatīvo informāciju, kā arī drošības apsvērumu dēļ, lai nepieļautu iekšējās kārtības noteikumu pārkāpumu, konfliktsituācijas, un, ja nepieciešams, varētu izlaist apmeklētājus.

[3.4] 2013. gada 4. jūlijā Valmieras cietumā tika saņemta Drošības daļas uzziņa, kurā minēts par aizliegto priekšmetu un vielu nodošanu apcietinātām personām īslaicīgas satikšanas laikā periodā no 2011. gada augusta līdz 2013. gada 1. janvārim, kas tika reģistrēti Valmieras cietuma notikumu žurnālā. Īslaicīgās satikšanās laikā apcietinātiem tika nodoti vairāki mobilie telefoni, SIM kartes, vīstokļi ar narkotiskām un psihotropām vielām. Priekšmetu un vielu nodošana notiek caur fizisku kontaktu, apmeklētājiem sarokojoties un apskaujoties ar ieslodzīto. Kopā šajā laika posmā tika reģistrēti 13 pārkāpumi.

[3.5] Valmieras cietumā aiz stikla sienas satikšanās telpas blakus telpā atrodas dienesta telpa, kurā īslaicīgās satikšanās laikā periodiski atrodas amatpersona, kura veic satikšanās gaitas vizuālo kontroli. Ieslodzījuma vietas administrācija, nodrošinot likumā noteikto notiesāto uzraudzību, periodiski caur stikla sienu veic ieslodzīto un apmeklētāju vizuālo novērošanu, lai pārliecinātos, ka satikšanās telpā tiek ievērota kārtība un vispārēja drošība, nenotiek konfliktsituācijas un, ja nepieciešams, varētu no telpas izlaist apmeklētāju.

[3.6] Jāņem vērā gadījumi, kad apmeklētāji vēlas pamest satikšanās telpu pirms laika, piemēram, gadījumos, kad tie uz satikšanos ierodas ar maziem bērniem, kad apmeklētāji vēlas apmeklēt labierīcības, padzerties, sarunas laikā apmeklētājs ar ieslodzīto sastrīdas un nevēlas turpināt sarunu. Tā kā īslaicīgās satikšanās notiek slēgtā telpā, notiesāto un apmeklētājus ir periodiski jānovēro, turklāt šāda novērošana, cietuma administrācijas pārstāvim tieši neatrodoties satikšanas telpā un nenoklausoties sarunu saturu, nevar tikt vērtēta kā satikšanās norise administrācijas klātbūtnē.

[3.7] 2013. gada 12. jūnijā pieteicējs vērsās pie cietuma priekšnieka ar iesniegumu par īslaicīgās satikšanās nodrošināšanu ar diviem apmeklētājiem, kas nav pieteicēja radinieki. Izvērtējot pieteicēja iesniegumu, cietuma administrācija apmierināja lūgumu par īslaicīgās satikšanās piešķiršanu. 2013. gada 18. jūnijā pie pieteicēja uz satikšanos ieradās 2013.gadā no ieslodzījuma atbrīvotie /pers. E/ un /pers. H/. 2013. gada 18. jūnijā īslaicīgā satikšanās notika caur stikla sienu, cietuma administrācijas pārstāvis atradās dienesta telpā, no kuras periodiski vizuāli novēroja ieslodzītos un apmeklētājus un arī strādāja ar dokumentiem. Apmeklētāju un pieteicēja sarunas kontrole nenotika. Saruna starp pieteicēju un apmeklētājiem notika ar telefona klausules palīdzību.

[3.8] 2013. gada 3. oktobrī pie pieteicēja uz satikšanos ieradās māsa un divi nepilngadīgi bērni. Šī satikšanās notika caur stikla sienu. Cietuma administrācijas pārstāvis dienesta telpā neatradās, jo pildīja citus pienākumus, pieteicēja paskaidrojumi par pretējo nav patiesi. Saruna starp pieteicēju un apmeklētājiem notika ar telefona klausules palīdzību.

[3.9] Ne Latvijas Sodu izpildes kodekss, ne Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumi Nr. 423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" nenosaka satikšanās telpu aprīkojumu. Īslaicīgās satikšanās telpas aprīkošana ar norobežojošu stiklu neierobežo pieteicēja un citu ieslodzīto tiesības uz privāto dzīvi, bet rūpējās par ieslodzīto un apmeklētāju drošību satikšanas laikā. Šāds norobežojums būtiski neaizskar notiesāto cilvēktiesības, jo notiesātajiem ir paredzētas ilgstošas satikšanās ar tuviem radiniekiem, bet sociāli derīgo saikņu saglabāšanu vai atjaunošanu tas pēc būtības netraucē.

[3.10] Normatīvie akti nenosaka brīvības atņemšanas iestādes īslaicīgās satikšanās telpas aprīkojumu, līdz ar to no brīvības atņemšanas sodu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem neizriet brīvības atņemšanas iestādes pienākums īslaicīgās satikšanās laikā nodrošināt katram apmeklētājam atsevišķu klausuli. Valmieras cietuma īslaicīgās satikšanās telpa ir aprīkota, ņemot vērā drošības un uzraudzības kritērijus, kā arī materiāli tehniskos resursus. Īslaicīgās satikšanās kabīnei tehniski nav iespējams pieslēgt otru klausuli. Satikšanās istabas aprīkojums pieteicējam ir zināms. Kabīnes aprīkošana ar vienu klausuli nevarēja būtiski ietekmēt satikšanās norisi, līdz ar to cietuma rīcība nav prettiesiska.

[3.11] Tā kā nav konstatējama prettiesiska rīcība, prasījums par kaitējuma atlīdzinājumu ir noraidāms.

[4] Ieslodzījuma vietu pārvalde paskaidrojumos pieteikumu neatzīst, pamatojas uz atbildēs pieteicējam minētajiem argumentiem, atsaucas Valmieras cietuma norādītajiem argumentiem un papildus norāda turpmāk minēto.

[4.1] Valmieras cietuma īslaicīgās satikšanās telpas vidū ir ierīkota stikla siena, kas nodrošina notiesāto atdalīšanu no apmeklētājiem. Notiesātais un apmeklētāji ir savstarpēji atdalīti ar starpsienām no abām pusēm. Īslaicīgās satikšanās telpā ir ierīkota atdalīta papildus telpa ar stikla sienām, kas ļauj nodrošināt satikšanās norises vizuālo kontroli. Ieslodzīto un apmeklētāju sarunas minētājā telpā nav dzirdamas. Atrodoties stiklotajā telpā, cietuma amatpersonas nodrošina īslaicīgās satikšanās periodisku vizuālo kontroli, pārējā laikā nodarbojoties ar dokumentu aizpildīšanu. Ja nepieciešams, amatpersona var telpu atstāt.

[4.2] Iestādes vadītājs var pieņemt lēmumu par sarunu kontroli, pastāvot pamatotām aizdomām par iespējamo pārkāpumu, tādējādi notiesātā un apmeklētāja sarunas satura kontrole īslaicīgās satikšanās laikā tiek veikta tikai izņēmuma/ārkārtas gadījumos, piemēram, saņemot informāciju no Drošības daļas. Pastāvīga sarunu noklausīšanās īslaicīgās satikšanās laikā nenotiek.

[4.3] No brīvības atņemšanas soda izciešanu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem neizriet, ka brīvības atņemšanas iestādei īslaicīgās satikšanās laikā jānodrošina notiesātajiem fizisks kontakts ar apmeklētājiem, šāda iespēja ir paredzēta ilgstošās satikšanās laikā. Normatīvie akti neparedz īslaicīgās satikšanās laikā pārmeklēt apmeklētājus, viņa apģērbu un mantas, tas paredzēts ilgstošās satikšanās laikā. Nav paredzēts aizliegt īslaicīgo satikšanos, ja apmeklētājs atsakās no pārmeklēšanas un apskates. Tādējādi tiek radīts nepamatots cietuma drošības apdraudējums.

Stikla sienas neesamība, pieļaujot fizisku kontaktu ar apmeklētāju, radīs nepieciešamību veikt visu ieslodzīto, kas apmeklē īslaicīgās satikšanās, pilnu kratīšanu, lai nepieļautu aizliegtu priekšmetu un vielu nonākšanu un izplatīšanu cietumā. Minētais radīs papildu ierobežojumus ieslodzītajiem, kā arī noslogos cietuma administrāciju, jo pilnā kratīšana aizņem aptuveni 10 - 20 minūtes.

[4.4] Pieteicēja prasījums par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu nav pamatots ar pierādījumiem.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 29.janvāra lēmumu tiesvedība lietā izbeigta.

Ar Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) 2014.gada 8.maija lēmumu šis pirmās instances tiesas lēmums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 16. jūlija spriedumu pieteikums daļēji apmierināts - Valmieras cietuma faktiskā rīcība, 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī nodrošinot īslaicīgo satikšanos caur stikla sienu un Valmieras cietuma administrācijas klātbūtnē, atzīta par prettiesisku, bet pieteikums daļā par 11 383,36 *euro* personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīts. Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[6.1] Izskatāmā lieta ierosināta par Valmieras cietuma un Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības, nodrošinot pieteicējam īslaicīgās satikšanās caur stikla sienu Valmieras cietuma administrācijas klātbūtnē un ar vienu klausuli, atzīšanu par prettiesisku. Tomēr tiesa norāda, ka iestādes faktiskā rīcība ir darbība (bezdarbība), kas sākotnēji radījusi nelabvēlīgas sekas personai, savukārt augstākas iestādes lēmums, kas pieņemts, izskatot personas iesniegumu par iestādes faktisko rīcību, pēc būtības ir dokuments, kas apliecina, ka persona ir ievērojusi lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Tādējādi tiesā kā pamatprasījums ir izvērtējams prasījums par iestādes, proti, Valmieras cietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, savukārt augstākas iestādes (Ieslodzījuma vietu pārvaldes) rīcība, pieņemot lēmumu par apstrīdēto faktisko rīcību, nav vērtējama kā atsevišķa iestādes faktiskā rīcība.

Konkrētajā gadījumā Ieslodzījuma vietu pārvalde, izskatot pieteicēja 2013. gada 15. aprīļa, 27. maija, 19. jūlija un 8. oktobra iesniegumus par apstākļiem īslaicīgo satikšanos laikā Valmieras cietumā, 2013. gada 20. maijā, 25. jūnijā, 25. jūlijā un 11. novembrī pieņēmusi lēmumus, kuros atzinusi, ka Valmieras cietuma rīcība, organizējot un nodrošinot īslaicīgās satikšanās Valmieras cietumā, bijusi tiesiska, līdz ar to nav konstatējams pieteicēja cilvēktiesību būtisks ierobežojums un nav pamata vērtēt jautājumu par kaitējuma atlīdzinājumu. Līdz ar to šie lēmumi uzskatāmi par dokumentiem, kas apliecina, ka pieteicējs ievērojis lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

Tādējādi tiesa precizē pieteicēja prasījumu kā pieteikumu par Valmieras cietuma faktiskās rīcības, 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī piešķirot īslaicīgo satikšanos caur stikla sienu Valmieras cietuma administrācijas klātbūtnē un 2013. gada 18. jūnijā un 2013. gada 3. oktobrī ar vienu klausuli, atzīšanu par prettiesisku un nodarītā personiskā un morālā kaitējuma 11 383,36 *euro* atlīdzināšanu.

[6.2] Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. pantā likumdevējs ietvēris noteikumus attiecībā uz notiesātās personas tiesībām satikties ar radiniekiem un citām personām. Panta pirmajā daļā vispārīgi noteikts, ka ar brīvības atņemšanu notiesātajiem šajā kodeksā noteiktajā kārtībā un apjomā ir iespējas satikties ar radiniekiem un citām personām bez brīvības atņemšanas iestādes pārstāvja klātbūtnes, tostarp īslaicīgi – uz laiku no vienas stundas līdz divām stundām –, lai veicinātu sociāli lietderīgu saikņu saglabāšanu un atjaunošanu. Savukārt panta astotajā daļā paredzēts, ka brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks izņēmuma kārtā, individuāli izvērtējot katru gadījumu, var pieņemt pamatotu lēmumu par īslaicīgās satikšanās norisi brīvības atņemšanas iestādes pārstāvja klātbūtnē, ja tas nepieciešams drošības apsvērumu vai kriminālprocesa interešu dēļ vai to lūdz apmeklētājs. Tātad vispārīgi ieslodzītajiem īslaicīgās satikšanās ar radiniekiem un citām personām nodrošināmas bez brīvības atņemšanas iestādes pārstāvja klātbūtnes un tikai izņēmuma gadījumos, ja tas nepieciešams drošības apsvērumu vai kriminālprocesa interešu dēļ vai to lūdz apmeklētājs, pamatojoties uz brīvības

atņemšanas iestādes priekšnieka lēmumu, īslaicīgās satikšanās nodrošināmas brīvības atņemšanas iestādes pārstāvja klātbūtnē.

[6.3] Lietā nav strīda par to, ka attiecībā uz pieteicēju nav pieņemts Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. panta astotajā daļā minētais lēmums par satikšanās norisi cietuma pārstāvja klātbūtnē, līdz ar to viņa 2012. gada 20. decembra, 2013. gada 12. marta, 21. maija, 18. jūnija un 3. oktobra satikšanās bija nodrošināmas vispārīgā kārtībā bez Valmieras cietuma administrācijas pārstāvja klātbūtnes. Lietā nav strīda arī par to, ka pieteicēja 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī notikušās satikšanās vizuāli no blakus telpas novēroja cietuma administrācijas pārstāvis.

Lietā strīds ir par to, vai šī cietuma administrācijas pārstāvja atrašanās blakus telpā un veiktā novērošana ir atzīstama par klātbūtni Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. panta pirmās daļas izpratnē. Tātad strīds ir par minētās tiesību normas interpretāciju.

[6.4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 350. panta pirmo daļu tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna. Kaut arī izskatāmajā lietā Augstākā tiesa nav taisījusi spriedumu, bet pieņēmusi lēmumu, minētā tiesību norma ir piemērojama pēc analoģijas un Augstākās tiesas 2014. gada 8. maija lēmumā izteiktā tiesību normu interpretācija tiesai ir obligāta.

Izskatāmajā lietā Augstākā tiesa norādījusi, ka Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. panta pirmajā daļā ietvertais vārds „klātbūtne" ir piemērojams plašā nozīmē, ar to saprotot jebkāda veida kontroli pār satikšanos, tostarp tikai vizuālu novērošanu no blakus telpas. Tātad arī Valmieras cietuma administrācijas pārstāvja atrašanās blakus telpā pieteicēja satikšanās laikā un veiktā novērošana ir atzīstama par klātbūtni Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. panta pirmās daļas izpratnē. Līdz ar to Valmieras cietuma administrācija nav ievērojusi Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. panta pirmās daļas prasības un šī cietuma rīcība atzīstama par prettiesisku. Savukārt, ņemot vērā to, ka atbilstoši Satversmes 116. pantam tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību var ierobežot, ja citstarp tas ir paredzēts likumā, izskatāmajā gadījumā ir pamats konstatēt pieteicēja tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu.

[6.5] Attiecībā par ieslodzīto īslaicīgās satikšanās ar apmeklētājiem nodrošināšanu caur stikla sienu Augstākā tiesa 2014. gada 8. maija lēmumā norādījusi, ka Latvijā ārējos normatīvajos aktos nav noteiktas prasības attiecībā uz satikšanās telpas iekārtojumu un nepieciešamo aprīkojumu. Nav arī tādu normatīvo aktu, kuri paredz iestādes rīcības brīvību ierīkot norobežojošu stikla sienu starp notiesātajiem un apmeklētājiem. Latvijas Sodu izpildes kodeksa 45. panta pirmajā un astotajā daļā ir izmantots termins „klātbūtne", kura nozīme ir skaidra, un tā neattiecas uz norobežojošās sienas izmantošanu. Tātad nav konstatējams likumisks pamats šādai iestādes rīcībai, un šis secinājums pats par sevi ir pamats atzīt pieteicēja tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu.

Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka pieteicēja 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī satikšanās ar apmeklētājiem notika caur stikla sienu, tiesa atzīst par prettiesisku Valmieras cietuma faktisko rīcību gan šajā daļā, gan arī konstatē pieteicēja tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu.

Ņemot vērā tiesas atziņu par Valmieras cietuma rīcības prettiesiskumu, nodrošinot īslaicīgās satikšanās caur stikla sienu, tiesa atsevišķi nevērtē jautājumu par klausuļu skaitu, jo Valmieras cietuma tiesiskas rīcības gadījumā stikla sienas nebūtu un klausules īslaicīgās satikšanās laikā netiktu izmantotas, līdz ar to jautājums par klausuļu skaitu ietveras prasījuma daļā par satikšanās nodrošināšanu caur stikla sienu un tiesa vēlreiz precizē pieteicēja prasījumu kā pieteikumu par Valmieras cietuma faktiskās rīcības, nodrošinot viņam īslaicīgās satikšanās caur stikla sienu un Valmieras cietuma administrācijas klātbūtnē, atzīšanu par prettiesisku. Vienlaicīgi tiesa izskatāmajā lietā neguva apstiprinājumu tam, ka pieteicēja īslaicīgās satikšanās novērotas arī ar videokameru palīdzību, gluži pretēji, no Valmieras cietuma 2014. gada 13. jūnijā sniegtās informācijas un Valmieras cietuma pārstāves tiesas sēdē sniegtā paskaidrojuma konstatējams, ka 2012.gada novembrī īslaicīgās satikšanās telpā uzstādītā kamera nav darbojusies un finanšu trūkuma dēļ nav bijusi pievienota videonovērošanas sistēmai, tā kalpojusi kā preventīvs līdzeklis, lai drošības nolūkos ieslodzītie domātu, ka notiek videonovērošana *(lietas 2. sējuma 9. – 13. un 24. – 26. lapa)*.

[6.6] Vērtējot cilvēktiesību aizskāruma būtiskumu, ir jāņem vērā visi apstākļi kopā. Iespējams, ka katrs apstāklis atsevišķi nerada tādas sekas, lai konstatētu būtisku cilvēktiesību pārkāpumu, bet, aplūkojot tos kopā, šāds secinājums ir izdarāms *(skat. Augstākās tiesas 2010. gada 9. jūlija sprieduma lietā Nr. SKA-126/2010 17. punktu)*.

Konkrētajos gadījumos tā ir gan vizuālā novērošana, gan norobežojošā stikla siena. Ņemot vērā tikšanās reižu skaitu, kā arī to, ka viena tikšanās bijusi ar tuviem pieteicēja radiniekiem, tostarp diviem bērniem (pieteicēja dēlu, māsu un viņas meitu), tiesa izskatāmajā lietā konstatē pieteicēja cilvēktiesību aizskāruma būtiskumu. Pie šāda secinājumā izskatāmajā lietā nonākusi arī Augstākā tiesa *(lietas 1. sējuma 231. lapa)*.

Tādējādi tiesa atzīst par prettiesisku Valmieras cietuma faktisko rīcību, 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī nodrošinot īslaicīgo satikšanos caur stikla sienu un Valmieras cietuma administrācijas klātbūtnē, līdz ar to šajā daļā pieteicēja pieteikumu apmierina.

[6.7] Administratīvā procesa likuma 92. pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1. panta pirmā daļa noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu (turpmāk - zaudējumu atlīdzinājums), kas nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Šā likuma 4. panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumus var nodarīt

ar darbību izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. Savukārt, šā likuma 5. pants noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība.

No minētajām tiesību normām secināms, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu (arī morālā un personiskā kaitējuma), ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku.

Izskatāmajā lietā tiesa Valmieras cietuma faktisko rīcību, 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī nodrošinot īslaicīgo satikšanos caur stikla sienu un Valmieras cietuma administrācijas klātbūtnē, atzina par prettiesisku, līdz ar to pieteicējs var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, kas nodarīti ar šo Valmieras cietuma prettiesisko faktisko rīcību.

[6.8] Saistībā ar šo Valmieras prettiesisko faktisko rību pieteicējs prasa atlīdzināt morālo un personisko kaitējumu 11 383,36 *euro* apmērā.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9. panta izpratnē morālais kaitējums ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Šā likuma 11. panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Morālais kaitējums tiek prezumēts, proti, tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētajai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas *(skat. I. Gredzena. Valsts atbildība un tās veidi. Zaudējumu atlīdzība administratīvajā procesā. Rīga: izdevniecība „Nordik", 2004, 71., 89. lpp.)*.

Morālais kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tie ir personas iekšēji pārdzīvojumi. Pārdzīvojumu intensitāte kādā laika posmā netiek ietekmēta no tā, ka beigās reālas sekas nav iestājušās, jo visu šo laiku persona nezina, kā situācija atrisināsies *(skat. Augstākās tiesas 2008. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-103/2008 13. punktu)*.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka morālā kaitējuma tiesiskais pamats tiek uzskatīts par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Izskatāmajā lietā tiesa konstatē, ka ar Valmieras cietuma prettiesisko faktisko rīcību ir aizskartas pieteicēja Satversmes 96. pantā nostiprinātās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Tādējādi izskatāmajā lietā ir atzīstams, ka morālā kaitējuma tiesiskais pamats ir pierādīts.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 94. panta ceturto daļu atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā. Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14. pantu morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (pirmā daļa). Morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7114,36 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro* (trešā daļa). Ja tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, morālā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās (ceturtā daļa).

Tātad gadījumā, kad iestādes faktiskā rīcība ir atzīta par prettiesisku, ir apsverams jautājums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, ja atlīdzinājums likumā noteiktajā kārtībā tiek prasīts. Taču minētais apstāklis nenozīmē, ka morālais kaitējums vienmēr ir atlīdzināms naudā. Morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus *(skat., piemēram, Augstākās tiesas 2008. gada 28. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-45/2008 9. punktu)*.

Administratīvo tiesu praksē konsekventi atzīts, ka kaitējums prioritāri atlīdzināms, atjaunojot iepriekšējo stāvokli *(restitutio in integrum)* – tas ir atlīdzinājuma veids, kura rezultātā pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots. Tiesai vispirms jāvērtē, vai kaitējums nav atlīdzināts ar restitūciju. Ja tiesa atzīst, ka sākotnējā stāvokļa atjaunošana ir konkrētā kaitējuma atbilstošs atlīdzinājums, tai nav jāturpina izvērtējums attiecībā uz atlīdzinājuma noteikšanu naudā.

Administratīvā procesa likuma 94. panta ceturtajā daļā paredzētā atlīdzinājuma pienākuma izpilde ar restitūciju ir saprotama plašākā nozīmē, proti, atlīdzināšanas pienākums var tikt izpildīts arī ar tāda stāvokļa nodibināšanu, kas apmierina personas prasījumu iestādei, piemēram, pabalsta piešķiršanu un izmaksu *(skat. Augstākās tiesas prakses apkopojuma „Morālā kaitējuma atlīdzināšana administratīvajās lietās", Rīga, 2011. gads, 100. punktu)*.

Arī pārkāpuma konstatācija pati par sevi var būt uzskatāma par atbilstīgu atlīdzinājumu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās pat pie nopietnu pārkāpumu konstatācijas ir norādījusi, ka šāda pārkāpuma konstatācija var būt taisnīga atlīdzība pret jebkuru morālu kaitējumu, ko cietis pieteicējs *(Lavents pret Latviju, 151. punkts)*.

Konkrētajā gadījumā, nosakot morālā kaitējuma veidu un apmēru, vērā ņemams tas, ka ar Valmieras cietuma prettiesisko rīcību pieteicējs nav zaudējis kādu reālu, iepriekš paredzētu iespēju vai kādu tiesību iegūšanu, jo pieteicējam, kaut arī ar cietuma administrācijas klātbūtni un stikla sienas starpniecību, bija nodrošinātas iespējas īslaicīgi satikties ar apmeklētājiem.

Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, tiesai jāņem vērā iestādes rīcības tiesiskais un faktiskais pamatojums un motīvi, kā arī pieteicēja rīcība un līdzatbildība. Konkrētajā gadījumā iestādes prettiesiskās rīcība nebija vērsta konkrēti pret pieteicēju, bet tās mērķis bija nodrošināt visu ieslodzīto (arī pieteicēja), cietuma apmeklētāju un darbinieku drošību,

novēršot dažādu neatļautu priekšmetu un vielu nonākšanu pie ieslodzītajiem, nodrošinot iepriekš minēto personu fizisko neaizskaramību, kā arī savlaicīgi sniedzot medicīnisko palīdzību ieslodzītajiem un apmeklētājiem gadījumā, ja kādam pēkšņi sākušās veselības problēmas. Savukārt attiecībā par pieteicēja rīcību vērā ņemams tas, ka pēc 2012. gada 20. decembrī notikušās īslaicīgās satikšanās pieteicējs nav vērsies pie cietuma administrācijas ar sūdzībām par īslaicīgās satikšanās norisi, vēl jo vairāk, 2013. gada 25. februārī, vēršoties pie cietuma administrācijās ar lūgumu piešķirt kārtējo satikšanos ar /pers. G/, un 2013. gada 13. maija iesniegumā viņš nav pieprasījis nodrošināt īslaicīgo satikšanos bez stikla sienas starpniecības, kaut gan viņam nepārprotami bija zināms par iespējām stikla logu (sienu) pacelt. Turklāt vienlaicīgi pieteicējam bija tiesības arī uz ilgstošo satikšanos, kuras laikā viņš ar dēlu vai māsu varēja satikties bez cietuma administrācijas pārstāvja klātbūtnes, tomēr pieteicējs šo iespēju satikties ar tuviem radiniekiem apmainīja pret īslaicīgo satikšanos 2013. gada 18. jūnijā ar /pers. E/ un /pers. H/. Bez minētā vērā ņemams arī tas apstāklis, ka pieteicējs savu tiesību aizskārumu saista ar Administratīvās rajona tiesas 2012. gada 6. novembra spriedumu administratīvajā lietā Nr. A420398912, pēc kura publicēšanas viņu sāka apmeklēt vairākas privātpersonas, kaut gan iepriekš neviena no minētajām personām pieteicēju nebija apmeklējusi, pēdējā satikšanās pieteicējam notika tikai 2011. gada 28. jūlijā, savukārt līdz 2010. gada sākumam pieteicēju apmeklēja tikai radinieki.

Tiesas ieskatā šo apstākļu kopums liecina par to, ka pieteicējam nodarītais morālais kaitējums nav atzīstams par būtisku, proti, par tādu, kas atlīdzināms naudā. Par atbilstīgu atlīdzinājumu konkrētajos apstākļos tiesa uzskata paša pārkāpuma konstatāciju, proti, Valmieras cietuma faktiskās rīcības atzīšana par prettiesisku ir pietiekams un atbilstošs pieteicējam nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājums. Tādējādi pieteicēja pieteikums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu 11 383,36 *euro* apmērā ir noraidāms.

[6.9] Vienlaicīgi ar morālā kaitējuma atlīdzināšanu pieteicējs lūdz atlīdzināt arī personisko kaitējumu.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8. panta pirmā daļa noteic, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm. Minētā likuma 14. panta pirmā un otrā daļa noteic, ka personisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (pirmā daļa). Personiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 7114,36 *euro*. Ja nodarīts smags personiskais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 9960,10 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro* (otrā daļa). Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6. panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Pieteicējs ne Ieslodzījuma vietu pārvaldei adresētajos apstrīdēšanas iesniegumos, ne pieteikumā tiesai, ne arī tiesas sēdēs sniegtajos paskaidrojumos nav pamatojis personiskā kaitējuma esību, proti, nav norādījis uz apstākļiem, kas liecinātu par šāda kaitējuma nodarīšanu. Arī tiesa no izskatāmās lietas materiāliem nekonstatē apstākļus, kas liecinātu par to, ka pieteicējam ar Valmieras cietuma prettiesisko faktisko rīcību, piešķirot pieteicējam īslaicīgās satikšanās caur stikla sienu Valmieras cietuma administrācijas klātbūtnē un ar vienu klausuli, būtu nodarīts personiskais kaitējums. Tādējādi daļā par personiskā kaitējuma atlīdzināšanu pieteikums ir noraidāms.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minēto.

[7.1] Tiesai bija jāņem vērā Augstākās tiesas 2011. gada 18. februāra sprieduma Nr. SKA-161/2011 16. punktā secinātais par atlīdzinājuma noteikšanu - atlīdzinājumam jābūt taisnīgam un tam jāsniedz gandarījums. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi tiesai ir jāsalīdzina Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktais atlīdzinājums līdzīgās lietās.

Jāņem vērā arī Augstākās tiesas 2012. gada 11. maija sprieduma Nr. SKA-120/2012 13. punktā norādītais, kā arī Augstākās tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-104/2010 18. punktā norādītais, t.i., atlīdzinājumam jāsniedz gandarījums ne tikai personai, kuras tiesības ir aizskartas, bet arī jāattur iestāde no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Tā kā iestādes pārstāvis ar pēc Augstākās tiesas lēmuma taisīšanas šajā lietā neatzina pieteicēja tiesību aizskārumu un norādīja, ka Augstākā tiesa mēdz kļūdīties, tiesai bija jānosaka atlīdzinājums, ņemot vērā preventīvo funkciju.

[7.2] Lietas izskatīšanas laikā atklājās, ka satikšanās tiek novērotas ne tikai vizuāli, bet tiek veikta arī videonovērošana. Ja videonovērošana netika veikta, kā norāda iestāde, nav saprotams, kāpēc bija nepieciešams uzstādīt videokameru.

[7.3] Atbildētājs nepamatoti norāda, ka pieteicēju iepriekš nav apmeklējuši apmeklētāji. Pieteicēju arī agrāk apmeklēja vairāki cilvēki, bet vēlāk pieteicējs mēģināja izvairīties no satikšanās, jo sarunāties caur stikla sienu ar klausuli, zinot, ka cietuma darbinieki sarunas noklausās, ir pazemojoši. Kad stikla siena tika noņemta, pieteicējs izmanto visas tikšanās. Tiesas secinājumi šajā daļā ir absurdi.

[7.4] Pieteicējam ir nodarīts neatgriežams morālais kaitējums, kura atlīdzinājums nosakāms naudā. Pieteicējs bija spiests izjust pazemojumu, tika noniecināts, pieteicējam parādījās neticība sev un saviem spēkiem, bezcerības un nolemtības sajūta, apātija un nevēlēšanās dzīvot. Pieteicējs dēlam nevarēja izskaidrot, kāpēc atrodas aiz stikla. Katra satikšanās pieteicējam ir svarīga, jo tikšanās notiek reti. Stikla sienas dēļ pieteicējs nevarēja paust savas emocijas, piemēram,

apskaut dēlu.

[7.5] Pārkāpts Satversmes 96. pants, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants, kā arī Latvijas Sodu izpildes kodeksā noteiktais par ieslodzīto integrāciju sabiedrībā.

[7.6] Pirmās instances tiesa sagrozīja Augstākās tiesas lēmumā šajā lietā secināto.

[8] Valmieras cietums paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norāda turpmāk minēto.

[8.1] Slēgtajos cietumos saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4} pantu jānodrošina notiesāto pastiprināta apsardze un maksimāla uzraudzība. No brīvības atņemšanas soda izciešanu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem neizriet, ka brīvības atņemšanas iestādei īslaicīgās satikšanās laikā jānodrošina notiesātajiem fizisks kontakts ar apmeklētājiem, šāda iespēja ir paredzēta ilgstošās satikšanās laikā. Cietuma administrācijai saskaņā ar iestādes darbību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem ir pienākums būt koncentrētai un gatavai uz iespējamo kriminālpārkāpumu brīvības atņemšanas iestādes teritorijā, kā arī paredzēt jebkuras situācijas veidošanos, laicīgi novērst tās negatīvās sekas un neradīt ieslodzītajiem apstākļus, kuros iespējams izdarīt noziedzīgu nodarījumu.

2014. gada novembrī ieslodzījuma vietā notika divi gadījumi, kad ieslodzītais caur atvērtu stikla sienu pārkāpa apmeklētāju pusē un veica dzimumaktu ar apmeklētāju, tādējādi tiek radīts risks saslimšanu veicināšanai un var tikt būtiski aizskartas apmeklētāju tiesības uz dzīvību un veselību. Turklāt no 2012. gada līdz 2014. gada maijam vismaz piecas reizes īslaicīgās satikšanās laikā cietuma administrācija konstatēja aizliegtu priekšmetu nodošanu ieslodzītajiem.

[8.2] Videonovērošana satikšanās telpās nenotiek. Bojātas kameras korpuss tika uzstādīts kā preventīvs līdzeklis, lai drošības nolūkos ieslodzītie domātu, ka notiek videonovērošana. Ja tiktu veikta videonovērošana, kameras būtu uzstādītas abās satikšanās telpas pusēs.

[8.3] Pieteicējs nepamatoti norāda, ka Valmieras cietums sniedza maldinošu informāciju par pieteicēja īslaicīgo satikšanos skaitu. Valmieras cietums iesniedza tiesai satikšanās uzskaites kartiņas kopiju un tiesa no minētajiem dokumentiem izdarīja pareizus secinājumus. Pieteicējs sešas ilgstošās satikšanās ar ģimeni apmainīja pret īslaicīgajām satikšanām ar citu personu, kas nav ģimenes loceklis, lai gan ilgstošo satikšanos laikā pieteicējam bija iespēja satikties ar ģimeni bez ierobežojumiem.

[8.4] Pieteicējs savu tiesību aizskārumu balsta uz administratīvajā lietā Nr. A420398912 secināto un to, ka pieteicēju iepriekš ilgi gandrīz neviens nav apmeklējis (no 2010. gada marta līdz 2012. gada 20. decembrim kopā trīs apmeklētāji). Pēc minētā sprieduma publicēšanas pieteicēju pēkšņi sāka apmeklēt vairākas privātpersonas, tādējādi pieteicējs mākslīgi rada apstākļus, lai vēlāk būtu iespēja vērsties tiesā ar mērķi gūt materiālu labumu.

[8.5] Lielākā daļā Eiropas Savienības valstu prakse ir līdzīga kā Latvijā un galvenais pamatnosacījums slēgtajos cietumos ir maksimālā uzraudzība un notiesāto atturēšana no jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4} panta otrajā daļā paredzētajam ierobežojumam ir leģitīms mērķis – sabiedrības veselības un drošības aizsardzība. No iesnieguma, kurā norādīts apmeklētājs un tā dati, nav iespējams izsecināt apmeklētāja nodomus, tāpēc nepieciešama uzraudzība. Līdz ar to labums, ko gūst sabiedrība, ir daudz lielāks par indivīdam nodarīto kaitējumu.

[8.6] Tiesai, pieņemot lēmumu, ir jāizvērtē visi riski, jo īslaicīgās satikšanās telpās var atrasties visu notiesāto kategorijas.

[8.7] Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4} panta otro daļu satikšanās laikā nepieciešams veikt uzraudzību. Uzraudzības daļas darbinieka atrašanos dienesta telpās, nenoklausoties sarunas, nevar vērtēt kā darbinieka klātbūtni.

[9] Ieslodzījuma vietu pārvalde paskaidrojumos spriedumu uzskata par pamatotu, bet apelācijas sūdzību par nepamatotu, tā uztur iepriekš sniegtos paskaidrojumus.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[11] Izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums daļā ir apmierināms.

[12] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ka gadījumā, kad tiesa, izskatot apelācijas sūdzību, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus. Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā (*sk. [6] punktu*) ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, tāpēc tos pašus apsvērumus atkārtoti nenorāda.

[13] Pieteicējs norāda, ka 2012. gada 20. decembra, 2013. gada 12. marta, 21. maija, 18. jūnija un 3. oktobra tikšanos laikā tika veikta viņa videonovērošana. Pirmās instances tiesa pamatoti šo argumentu neizskatīja kā atsevišķu prasījumu un to vērtēja prasījuma par iestādes faktisko rīcību, īslaicīgo tikšanos organizējot cietuma administrācijas klātbūtnē, ietvaros. Pirmās instances tiesa arī pamatoti secināja, ka nav pamata uzskatīt, ka tikšanos laikā būtu veikta pieteicēja videonovērošana.

[14] Augstākā tiesa 2014. gada 8. maija lēmumā šajā lietā secināja, ka ir pamats konstatēt pieteicēja tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu un tādu pieteicēja tiesību aizskāruma būtiskumu, lai pieteikums par Valmieras cietuma faktisko rīcību tiesā tiktu izskatīts pēc būtības. Taču no minētā Augstākās tiesas lēmuma neizriet, ka pieteicēja tiesību aizskārums būtu tik būtisks, ka par to pieteicējam būtu nosakāms atlīdzinājums. Arī lietā Nr. A420398912, kurā tiesa konstatēja līdzīgu Daugavgrīvas cietuma prettiesisku rīcību, pieteicējam atlīdzinājums netika noteikts, bet iestādei tika uzlikts pienākums atvainoties pieteicējam.

Kā pareizi konstatēja pirmās instances tiesa, pieteicējs ar iesniegumu par 2012. gada decembrī notikušās īslaicīgās satikšanās apstākļiem ar draugu /pers. G/ pirmo reizi vērsās tikai 2013. gada 12. martā, kad viņam tādos pašos apstākļos ar to pašu draugu jau bija notikusi otra tikšanās. Šāda novilcināta pieteicēja rīcība tiesas ieskatā liecina par to, ka pats pieteicējs tikšanās apstākļus nav uzskatījis par tik aizskarošiem, lai uz tiem reaģētu nekavējoties. Nākamajā, 2013. gada 15. aprīļa iesniegumā, cietuma administrācijai vēlreiz norādot uz šo tikšanos apstākļiem, pieteicējs atsaucas uz Administratīvās rajona tiesas spriedumu lietā Nr. A420398912. Ņemot vērā minēto, kā arī pirmās instances konstatēto par veidu, kā pieteicējs izmantoja īslaicīgās tikšanās, un par šo tikšanos biežumu, apgabaltiesas ieskatā ir pamats secināt, ka pieteicēja vēršanās iestādē ar iesniegumiem par konkrēto tikšanos apstākļiem primārais mērķis nebija panākt viņa tiesību aizskāruma novēršanu, bet gan panākt tieši atlīdzinājuma izmaksu. Turklāt vērā ņemams ir arī tas, ka no piecām tikšanās, kuru apstākļi ir pārbaudāmi izskatāmajā lietā, ar tuviem ģimenes locekļiem (dēlu, māsu un māsas meitu) notikusi tikai viena pēdējā – 2013. gada 3. oktobra tikšanās.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa uzskata, ka pieteicējam konkrētajos apstākļos nav nosakāms atlīdzinājums naudā un iestādei nav arī uzliekams pienākums atvainoties pieteicējam. Tiesas spriedums, ar kuru tiek konstatēta iestādes prettiesiskā rīcība, pats par sevi ir uzskatāms par atbilstīgu atlīdzinājumu.

[15] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Valsts nodeva 28,46 *euro* (Ls 20) apmērā par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā samaksāta 2013. gada 25. jūnijā *(lietas 1. sējuma 7. lapa)*. Tā kā pieteikums ir daļēji apmierināms, tad no atbildētājas Latvijas Republikas par labu pieteicējam piespriežama samaksātā valsts nodeva 28,46 *euro* apmērā. Savukārt par apelācijas sūdzību samaksātā nodeva nav atmaksājama, jo pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Daļēji apmierināt /pers. B/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Valmieras cietuma faktisko rīcību, 2012. gada 20. decembrī, 2013. gada 12. martā, 21. maijā, 18. jūnijā un 3. oktobrī /pers. B/ īslaicīgās tikšanās organizējot Valmieras cietuma pārstāvja klātbūtnē un norobežojot /pers. B/ no apmeklētājiem ar stikla sienu. Noraidīt /pers. B/pieteikumu daļā par 11 383,36 *euro* personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. B/ viņa samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I. Amona

Tiesneses S. Gintere

L. Konošonoka